

Hoe krijgen we de jeugd geïnteresseerd?

'In het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal!' Onze vereniging steekt energie in het interessante verleden van onze vijf dorpen! U heeft daarom nu wederom een prachtig resultaat van deze energie in handen.

Jammer dat relatief weinig jongeren zich interesseren in het verleden van hun woon- en vaak geboorteplaats. Het feit dat Lourens Schuijtemaker (de jongste in ons bestuur) op enthousiaste wijze deelneemt aan onze vereniging geeft evenwel de burger moed!

Daarom lijkt het mij zo leuk als wij met u kunnen afspreken dat u dit boekje ook eens als 'lichte verplichting' laat lezen aan uw kinderen. Uiteraard vergezeld van motiverende aanmoedigingen. En wijs ze dan ook nog even op die interessante sites: www.westfriesekaart.nl en www.hvhemony.nl Natuurlijk zijn die ook voor u interessant. Letterlijk en figuurlijk gaat de wereld dan open!

In dit nieuwe jaarboekje leren we dat veel geschiedenisaspecten zich herhalen. Uiteraard in een andere vorm. Willen we leren van onze 'fouten' in het verleden, is kennis van die periode onontbeerlijk! Onze jeugd heeft de toekomst. Laat die hopelijk gebaseerd zijn op hun kennis van het rijke verleden en het prachtige heden.

Wij wensen u, uw eventuele partner en kinderen, kleinkinderen en buurkinderen veel leesplezier met dit jaarboekje nr. 22.

Namens uw Hemonybestuur
André de Reus

Onze Hemonyklok, die de tekst draagt: "Tempora extremis tum memor esto tui". Dit betekent: "Ik herinner U eraan dat het de uiterste tijd is". Daar voegen wij graag aan toe: "om onze geschiedenis door te vertellen".

Over de straatnamen in De Goorn

Twee jaar geleden heeft het bestuur van onze vereniging met veel plezier meegewerkt aan het succesvolle erfgoedproject *Oma Nel, Opa Dirk en Opa Gert, een eeuw vol verhalen* van de Jozefschool in De Goorn. Tijdens de voorbereiding kwam onder meer de vraag naar voren wat de betekenis is van de straatnamen in De Goorn en Avenhorn. Met deze vraag ben ik de archieven en boeken ingedoken. Het leverde een schat aan informatie op, interessant genoeg om ook in ons jaarboekje te publiceren.

Hieronder volgen in alfabetische volgorde de straatnamen in De Goorn en hun betekenis. Ik heb me beperkt tot de straten en wegen van vóór 1975. Namen van straten in de recente nieuwbouwwijken ontbreken dus (merendeels verwijzingen naar de verdwenen burcht in De Goorn, historisch landbouwgerederschap, en flora en fauna). In het volgende jaarboekje komt Avenhorn aan bod.

Jacob Bakkerstraat

De eerste aan te leggen straat in het oudste uitbereidingsplan van De Goorn werd in 1959 vernoemd naar Jacobus Johannes Bakker, tuinder in De Goorn. De raad van de toenmalige gemeente Berkhout wilde hiermee zijn erkenning uitdrukken voor de verdiensten van de naamgever voor de gemeente en de gemeenschap De Goorn.¹

Jacob Bakker werd geboren op 10 januari 1887 in Wervershoof als oudste zoon van Olfert Bakker en Aafje Bakker. Hij trouwde op 17 april 1912 in de Haarlemmermeer met Catharina Keizer (Grootebroek 1888 - Den Helder 1976).² Niet lang na hun huwelijk verhuisden ze naar De

Jacob Bakker

¹ Westfries Archief (hierna: WA), Archief Gemeentebestuur Berkhout 1926-1978, inv.nr. 67.

² <http://home.kpn.nl/kk10/Stamboom%20Keizer/Gegevens/Wervershoof.html> (geraadpleegd 15-8-2016).

Goorn. Daar werden ten minste twee kinderen geboren: Martinus (Martien, 1915-1977) en Odulphus (1916-1944).³ Het gezin woonde in de stolpboerderij De Goorn 72 (nu familie Van Bommel), later in het huis ernaast (nr. 71).

Over zijn vele verdiensten voor de gemeenschap schreef Klaas Leegwater in *Zo was het in Berkhout* het volgende: "In de geschiedenis van het verenigingsleven van De Goorn komt men steeds weer de namen tegen van Jacob Jan Bakker, Pieter Groot en Bertus Koppes. Laatstgenoemde is vrij jong overleden, maar beide anderen zijn nu, 1973, nog in leven. Van hen is de heer Bakker zeker de meest bekende, omdat hij 40 jaar deel uitmaakte van het Berkhouter gemeentebestuur, waarvan 28 jaar als wethouder.

Hij is ook een van de oprichters van de veiling te Avenhorn waarvan hij zo'n 30 jaar voorzitter-veilingleider was en nu nog altijd erevoorzitter is. Bovendien was hij dan ook nog 40 jaar voorzitter van de polder Ursem, van de Raiffeisenbank 'Berkhout' en eveneens 40 jaar lid van het R.-K. Kerkbestuur. Als zodanig werd hij ook begiftigd met de Pauselijke onderscheiding 'Pro Ecclesia et Pontifice'. Voor z'n activiteiten op andere terreinen werd hij ook nog onderscheiden tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Vanwege zijn grote verdienste werd de eerste straat in het uitbreidingsplan van De Goorn 'Jacob Bakkerstraat' genoemd. Van tal van verenigingen was hij de oprichter of medeoprichter. De veiling is al genoemd en daarnaast richtte hij met Bertus Koppes samen de L.T.B.-afdeling op en de vereniging 'Christelijke Naastenliefde'. Dit is de vereniging voor onderlinge hulp van de tuinders aan hun zieke collega's. (...) De heer Bakker weet ook nog te vertellen van de stichting van de overhalen in Grosthuisen en op de scheiding Avenhorn-De Goorn. Deze laatste werd later de sluis die door de polder werd overgenomen.

Het bouwen van de overhalen was een van de eerste dingen die door Jan Ooms, de stichter van de nu bekende grote wegenbouwfirma, werd uitgevoerd. Hij stond toen zelf nog mee te graven in de put en hij was de heer Bakker zeer dankbaar dat hij mede door diens toedoen deze 'klussen' had gekregen. Naast

³ www.westfriesarchief.nl/onderzoek/zoeken/kranten (Enkhuizer Courant 10-4-1915 en 7-10-1916), www.schiltmeijer.nl/Plaatsnamen/Begraafplaatsen/Rooms%20Katholieke%20begraafplaats%20De%20Goorn.html en www.myheritage.nl/names/odulphus_bakker (geraadpleegd 15-8-2016).

de L.T.B. richtte Bakker ook de landarbeidersbond 'St. Deus Dedit' op, dit omdat hij als tuinder toch blijkbaar ook een open oog had voor de arbeidersbelangen. Daarnaast komen we de naam Bakker dan ook nog tegen bij de oprichting van fanfarekorps en zangvereniging, weer samen met die Piet Groot en Bertus Koppes. Kort voor zijn vertrek naar het bejaardentehuis 'St.-Jozef' in Hoorn was de heer Bakker nog voorzitter van de woningbouwvereniging en de bejaardenbond; in beiden had hij ook nog deel in de oprichting."⁴

Gezien zijn vele leidinggevende functies is het niet verwonderlijk dat Jacob Bakker wel 'de God van De Goorn' genoemd werd. Op 23 december 1964 werd het naambordje van de Jacob Bakkerstraat onthuld door de naamgever. Jacob Bakker overleed op 20 maart 1976 in Den Helder op 89-jarige leeftijd en werd begraven op de katholieke begraafplaats van De Goorn.

De Burg

De naam De Burg is officieel vastgesteld in 1957 toen in de gemeente Berkhout de wijkletters voorafgaand aan de huisnummers werden afgeschaft.⁵ Het was een bestaande benaming die blijkens oude kaarten al eeuwen in gebruik is. Op de eerste kadastrale kaart (de zogenaamde minuutplan) uit 1823 wordt de weg aangeduid met 'Burgweg'.⁶ De kaart van West-Friesland van Johannes Dou uit 1651-1654 in het Westfries Archief vermeldt 'Den Burgh' (zie de afbeelding op pagina 17). De naam is mogelijk ontleend aan de middeleeuwse burcht die in De Goorn gestaan heeft. Over deze burcht schreef de Hoornse arts Velius in zijn als betrouwbaar bekend staande kroniek van Hoorn onder het jaar 1426, dat Philips van Bourgondië "dede stichten een Fort op de Gooren, aen de Westzijde van Berckhout".⁷

Bij Kollis lezen we over de mogelijke betekenis van de naam het volgende: "*Den Burg*. Deze naam is misschien afkomstig van 'de burcht' die Philips van Bourgondië hier in 1426 liet bouwen, of zou er verband bestaan met de Burggracht die ten noorden van Berkhout loopt? Burggracht komt van de woorden

⁴ K. Leegwater, 'Na geestelijk voedsel geestrijk nat', in: *Zo was het in Berkhout* (Berkhout 1973) p. 253.

⁵ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67.

⁶ www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl/alle-afbeeldingen (geraadpleegd 3-8-2016).

⁷ T. Velius, *Chronijck vande Stadt van Hoorn* (Hoorn 1604) p. 30.

'bergen' en 'graven', hier dus van waterbergen in een gegraven sloot. In burgwal vindt men het woord ook terug, in de zin van goederen op een wal bergen of stapelen.

Hertog Philips tomt binnen Hoorn en vertoefde hier die halve langen tijt/ tot dat hy wederom gheuefen was. De hertoghe de nieuware vande victorie gehoort hebende/ quam weynich dagen daerna seluen in de Stadt/ en bedanckte de Hoogers seer voor haer getrouwicheyt/ en kloechheyt.

Fort op de Gooren hy dede stichten een fort op de Gooren/ aen de Westzijde van Berkhout/ en troeck roort na dander Waterlantseje en Westvriese Steden

Fragment uit de kroniek van Velius over het "Fort op de Gooren"

Over de burcht in Berkhout is verder weinig bekend. Philips van Bourgondië liet haar bouwen om een hernieuwde aanval van de Hoeken op Hoorn te kunnen afweren, na de afgeslagen aanval in 1425. De Kabeljowen hadden de partij van Philips van Bourgondië gekozen in zijn strijd tegen Jacoba van Beieren. De steden hadden in het algemeen de partij van Philips gekozen, omdat hij meer geneigd was de handel van de steden te steunen en de steden privilegiën te verlenen. Mogelijk is de sterkte in 1517 verloren gegaan, toen Berkhout gebrandschat werd door de wegtrekkende Geldersen van de Hertog van Gelre.⁸

Recenter onderzoek van Bernd Ooijevaar heeft overigens nieuwe aanwijzingen opgeleverd over het bestaan van een burcht in De Goorn en ook over de vermoedelijke locatie, het huidige perceel De Goorn 10 (nu familie Laan).⁹

De Goorn

Over de betekenis van De Goorn schrijft Kollis: "De Goorn(e) komt als veldnaam vrij veel voor en betekent 'drassig' land, soms ook braak land. Volgens Schönfeld werd gaarde, in het Saksisch

⁸ H. Kollis Tz., *Uit de historie van Berkhout* (Berkhout 1968) p. 21.

⁹ <http://www.dwangburchten.nl/degoorn/huisberkhout.htm> (geraadpleegd 3-8-2016). De 'vondst' dat Velius schrijft over een fort in De Goorn, was al bekend bij iedereen die zijn kroniek ooit gelezen heeft.

tot gaorde of goorde en door assimilatie van het meervoud tot goorn. Dat zijn kleine perceeltjes in gebruik als tuingrond, vaak omheind en dicht bij huis.”¹⁰

De oudgermanisten Van Berkel en Samplonius geven als oudste vermelding circa 1312 'den Gore', en later (1745) 'De Gooren'. Deze namen zijn volgens hen identiek aan het Middelnederlandse *gore*, dat 'zompland, moeras' betekent en ontstaan is uit het germaanse *gura*.¹¹ Wikipedia noemt dezelfde vermeldingen en in aanvulling daarop "(...) vanaf 1866 komt de spelling De Goorn voor. Ook kwam een tijdlang de spelling De Goorne naast die van De Goorn voor.”¹² De oudste vermelding van De Goorn is te vinden in de rekening van de baljuw van Medemblik uit 1311. Hierin staan per banne de boetes opgesomd die dat jaar zijn opgelegd. Onder de banne Berkhout, waartoe De Goorn behoorde, worden diverse inwoners genoemd, waaronder ene 'Tekele van den Gore'.¹³

Pieter Grootstraat

Tussen de Jacob Bakkerstraat en het nog te verlengen gedeelte van de Nicolaas Koppesstraat werd in 1962 een nieuwe straat aangelegd. Op 25 april van dat jaar besloot de gemeenteraad op voorstel van burgemeester en wethouders deze straat te vernoemen naar Pieter Groot uit De Goorn.

In de toelichting op het raadsvoorstel worden zijn verdiensten voor de gemeenschap opgesomd: "De Heer Pieter Groot, geboren op 5 februari 1887 te Berkhout, was o.m. van 18 maart 1925 tot 4 november 1955 lid van de Brandraad, waarvan van 1950 tot 1955 voorzitter; van 24 juli 1919 tot 31 december 1959 secretaris van de Raad voor Maatschappelijke Zorg; van 1906 tot heden lid van het R.K. Kerkkoor te De Goorn, waarvan 25 jaar als directeur. Vooral in zijn laatste hoedanigheid is hij onderscheiden met het ereteken 'Pro Ecclesia et Pontifice'.

¹⁰ Kollis, *Historie Berkhout*, p. 20.

¹¹ G. van Berkel en K. Samplonius, *Nederlandse plaatsnamen. De herkomst en betekenis van onze plaatsnamen* (Utrecht 1995) p. 74.

¹² https://nl.wikipedia.org/wiki/De_Goorn (geraadpleegd 31-7-2016). Dat De Goorn in tegenstelling tot de omgeving niet bedekt was met veen, is onjuist.

¹³ C.P. Schrickx, *Huisraad van de bewoners van Berkhout rond 1200. Archeologisch onderzoek op het perceel Westeinde 322 in Berkhout, gemeente Koggenland* (Hoorn 2017) pp. 8 en 10.

Te warskip in West-Friesland

N.H.D.
21-4-1977

**De Goorn verrijkt met
Pieter Grootstraat**

DE GOORN — Als op voorstel van burgemeester en wethouders van Berkhout tijdens de raadsvergadering van woensdagavond de tweede straat in het uitbreidingsplan Goorn Pieter Grootstraat genoemd zal worden, dan wordt hiermee een man geëerd, die dit in alle opzichten heeft verdiend. Zijn verdienste ligt in de eenvoud en bescheidenheid waarmee hij zijn taak voor kerk en gemeenschap vervulde.

Dat hij desondanks een grote populariteit geniet, is te danken aan zijn humoristische levensopvatting en zijn helder, sociaal voelend oordeel. Dank zij deze laatste eigenschap was hij in de Raad voor Maatschappelijke Zorg, het vroegere burgerlijke ambtbestuur, de juiste man op de juiste plaats. Veertig jaar lang heeft hij dit college op voorbeeldige wijze als secretaris gediend. Met voorzitter J. Bregman, en de overige leden werden er op deze wijze onschatbare diensten bewezen aan de Berkhoutse gemeenschap. Dat hij dit werk een aantal jaren pro deo en voorloos 'n geringe beloning verrichte maakte voor hem geen verschil.

Onthans zijn 75 jaren — de heer Groot werd 5 februari 1887 in de Goorn geboren — zingt hij nog steeds zijn partijtje mee in het kerkkoor. Hij is ook vele malen opgetreden als plaatsvervangend dirigent.

Terecht werd hij bij zijn gouden jubileum in 1956 onderscheiden met de Pauselijke orde „Pro Ecclesia et Pontifice“.

Nog steeds is hij met zijn vriend en collega Wijmans-Schouten onmisbaar in de requiemmissen. Maar dat hij trouwmissen met daarna „even gezellig aanzitten“ bij Bontje refereert zal niemand hem kwalijk nemen. Hij was steeds een groot liefhebber van het jaarlijkse gezamenlijke uitstapje of, zoals dit eerder was de avond van het potverteren.

In de Berkhoutse Brandraad een college waar het altijd vrolijk aan toegaat, was de heer Groot de geliefde figuur. Dertig jaar, van 1925 tot 1956, maakte hij hier deel van uit waarvan de laatste vijf jaar als voorzitter benoemd. Hij zal dan nooit op een vergadering ontbreken en heeft bij afwezigheid van de voorzitter nog vaak de leiding.

Jarenlang heeft hij in de Goorn de oude handbrandsput gehuisvest.

Eens toen het huisje van Niek Bools naast zijn woning verbrande, was dit nog het behoud van het eigen huis. Er bleken voldoende pompen in de Goorn op zijn dak te behouden tot de motorbrandspuit van Berkhout arriveerde.

Als veehouder had de heer Groot zijn land in de polder Ursem liggen. Van het bestuur van deze polder was hij acht jaar hoofdinsgeland, waarvan 4 jaar dagelijks bestuurslid.

Na zijn huwelijk in 1915 werd hij eerst linder en later boer. De beruchte dertiger jaren maakten ook hiervan hun deel uit. Daarbij verloor de heer Groot al vroeg zijn echtgenote. Gelukkig heeft hij zijn enige dochter, de schijnole van wethouder J. W. Reus, met haar man en kinderen bij zich in huis. En daarnaast geniet hij een prima verzorging van zijn huishoudster.

Angstige dagen beleefden zij toen de heer Groot in dit voorjaar een

hartaanval kreeg en daardoor bediend moest worden. Gelukkig kwam alles echter weer in orde.

Hierin verheugde het bestuur van het fanfarecorps „Kunst naar Kracht“ zich mogelijk het meest, want binnen enkele weken wordt daar het veertigjarige bestaan gevierd, waar men ook Piet Groot graag bij betrekken wil. Hij was namelijk een van de initiatieemers en leidde zelfs de oprichtingsvergadering.

De heer Groot toonde zich uitermate vereerd met het geven van zijn naam aan de nieuwe straat. „Eigenlijk nog mooier dan een medaille of iets dergelijks“, vond hij. Een reden te meer voor hem om eens naar de aanleg te gaan kijken, want druk heeft hij het nu niet meer.

Nog een paar kooles weiden, dinsdags naar de Purmerender markt en donderdags naar de bejaardensoos. En ook natuurlijk de nieuwe begraafplaats „knap“ houden met de overige Goornse bejaarden. Dit geeft de nodige gezelligheid iets wat voor hem van onschatbare waarde is.

Momenteel is hij nog steeds trouw lid van dit koor en tevens nog plaatsvervangend directeur. Voorts was hij gedurende een 10-tal jaren hoofdingeland van de polder Ursem en 3 jaar lid van het dagelijks bestuur. Hij is medeoprichter van het fanfarecorps 'Kunst naar Kracht' hetwelk dit jaar 40 jaar bestaat.¹⁴

Naar aanleiding van het raadsvoorstel verscheen in het *Noordhollands Dagblad* van 21 april 1962 een uitgebreid artikel over Pieter Groot. Op 23 december 1964 werd het straatnaambord onthuld door de naamgever.

Pieter Groot overleed op 5 maart 1977 op 90-jarige leeftijd en werd begraven op de katholieke begraafplaats van De Goorn. Hij was getrouwd met Antje Zuiker (1886-1946).

Nicolaas Koppesstraat

Deze zijstraat van de dorpsweg is aangelegd in 1935 en heette aanvankelijk Grootemanstraat. Na de Tweede Wereldoorlog werd de straat vernoemd naar de in oorlog gesneuvelde Berkhoutse verzetsstrijder Nicolaas Koppes.

Nicolaas (Nico) Koppes werd geboren op 31 juli 1904 in

¹⁴ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67.

Berkhout als zoon van Cornelis Koppes (Avenhorn 1863 - Berkhout 1936) en Veronica Cor-nelia (Fronika) Obdam (Wijdenes 1863 - Berkhout 1918).¹⁵ Nico was de jongste spruit in een katholiek arbeidersgezin en had een broer Cor die negen jaar ouder was. Twee andere kinderen uit het gezin, Nicolaas (1898) en Johanna (1902) waren jong overleden (9 maanden, respectievelijk 5 weken oud).

Het gezin woonde aan het Oosteinde in Berkhout. Nico was werkzaam als tuindersknecht. In de oorlog sloot hij zich aan bij het verzet. Hij kwam om het leven bij een vuurgevecht in Westerblokker op 1 juni 1944, 39 jaar oud.

Nicolaas Koppes

In het archief van de gemeente Berkhout is hierover de volgende informatie te vinden: "In de oorlog maakte hij deel uit van een z.g. 'Knokploeg' van de Ondergrondse Strijdkrachten. Op 1 juni 1944 raakte deze ploeg slaags met de landwacht in de gemeente Blokker. Koppes raakte hierbij zeer ernstig gewond. Zijn kameraden konden hem in deze toestand niet meenemen. Koppes vreesde, dat hij geprest zou worden zijn kameraden te verraden. Hij verzocht daarom aan [een] van zijn kameraden hem het genadeschot te geven. Dat is gebeurd. Zo stierf Nicolaas Koppes! Ter zijner ere is een straat in de gemeente naar hem vernoemd."¹⁶

Behalve Nico Koppes kwamen bij het vuurgevecht ook twee landwachters om het leven. "Een dag later nam de Sicherheitsdienst wraak door onder meer de huisarts dr. Samuël Wytema in Westwoud bij zijn voordeur te vermoorden. Dr. Wytema was actief in het verzet, maar had met de actie van de voorgaande nacht niets te maken."¹⁷ Ook werden invallen gedaan bij de familie Koppes aan het Oosteinde in Berkhout.

¹⁵ <http://www.ansichtkaartenberkhout.nl/kaart.php?id=40>, reactie van Linda Oud 27-12-2011 (geraadpleegd 23-8-2016).

¹⁶ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 1170.

¹⁷ Leo Hooegeven, 'Straatnaamgeving in Westerblokker 1945-1975', in: *Oud-Hoorn* jrg. 10 nr. 2 (juni 1988) p. 58.

In het jaarboek 2015 van de Historische Kring Berckhout-Bobel Dyck gaat Annet Wood uitgebreider in op het vuurgevecht in Westerblokker en de invallen bij de familie Koppes: "Tijdens een treffen in de nacht van 30 mei op 1 juni 1944 tussen de knokploeg Hoorn en een groep landwachten in Westerblokker, komt Nicolaas Koppes uit Berkhout om het leven. Nico woont in Berkhout, Oosteinde 11 en is tuinder van beroep. In april 1944 treedt hij toe tot de knokploeg van Hoorn. Vijf leden van de knokploeg Hoorn en drie landwachten raken in Blokker in een vuurgevecht met elkaar, nadat de knokploeg een autokraak in Hem heeft gepleegd. Twee landwachten, G.J. Renooij en C.T. Molenaar, komen hierbij om het leven. Nico raakt ernstig gewond tijdens deze actie en vervoer is onmogelijk. Hij vreest dat hij bij arrestatie onder druk zal worden gezet om zijn kameraden te verraden. Hij vraagt zijn kameraden hem een genadeschot te

geven. Dat gebeurt. (...) Bij Koppes wordt de volgende ochtend (1 juni 1944) een inval gedaan onder leiding van de landwachter J.H. Schout. Later op de dag komen ze terug en vinden dan bewijslast over de aanwezigheid van onderduikers [deze waren al vroeg in de ochtend weggevaren]. In de avond komen ze nog een keer terug en nemen dan Cor mee. Cornelis Koppes

Het graf van Nicolaas Koppes

wordt opgepakt, omdat hij volgens een landwachter zijn broer heeft geassisteerd bij zijn verzetswerk en omdat er onderduikers gehuisvest zijn op hun adres. Bovendien wordt Cor zelf ook verdacht van het verrichten van verzetswerk; een van de landwachten zegt dat tegen zijn vrouw tijdens de arrestatie. (...) Cor wordt naar de gevangenis Weteringschans gebracht, daarna naar Vught en vervolgens naar het Kamp Oranienburg in Duitsland. Hij is nooit meer teruggekomen."¹⁸

Cor Koppes is op 1 december 1944 omgekomen in concentratiekamp Neuengamme bij Hamburg.¹⁹ Nico Koppes

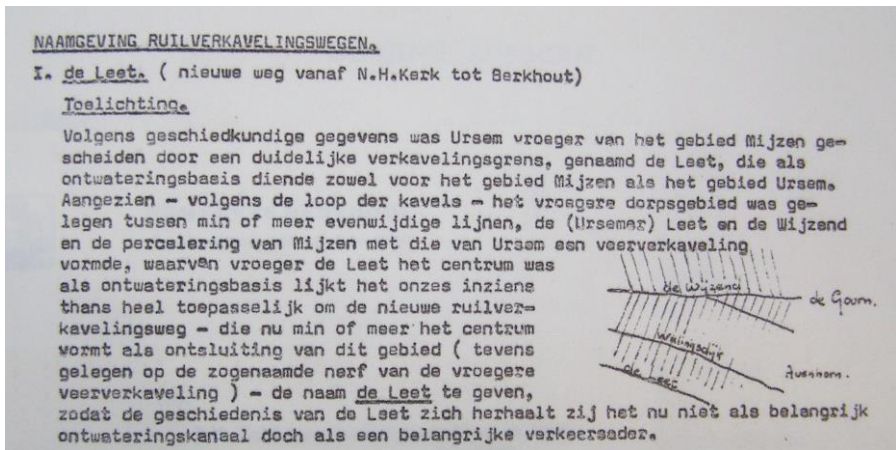
¹⁸ Annet Wood, 'Een fatale vergissing? De moord op Jan Baars Nierop', in: *Jaarboek 2015 Historische Kring Berckhout Bobel Dyck*, pp. 46 en 48.

¹⁹ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 1170.

werd begraven op de katholieke begraafplaats aan de Drieboomlaan in Hoorn. Later is hij herbegraven op het Nationaal Ereveld in Loenen (vak C nr. 245).²⁰ De namen van Nico en Cor staan vermeld op het in 1946 opgerichte oorlogsmonument bij de Berkhouter kerk. Ook in Blokker, de plaats waar Nico gesneuveld is, wordt zijn naam in ere gehouden. Niet alleen staat zijn naam vermeld op het oorlogsmonument in het perkje schuin voor de St. Jozefschool (Westerblokker 77), ook is er in 1962 een straat naar hem vernoemd, de Koppesstraat.

De Leet

Op voorstel van de gemeente Ursem krijgt de nieuwe verkavelingsweg tussen Ursem en de Zuid-Spierdijkerweg in De Goorn in 1971 de naam De Leet.²¹ De naam is afgeleid van de gelijknamige ontwateringssloot in de Mijzen. Zie de toelichting van de gemeente Ursem hieronder:

Pastoor Lemeerstraat

In 1962 besloot de gemeenteraad een van de in aanleg zijnde straten in de nieuwbouw van De Goorn te vernoemen naar de toenmalige pastoor van de parochie, pater Servatius Lemeer.

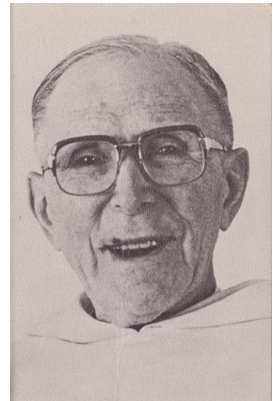
Pater Servatius J.H.J. Lemeer o.p. werd op 26 februari

²⁰ <https://oorlogsgravenstichting.nl/persoon/83220/nicolaas-koppes> (geraadpleegd 23-8-2016).

²¹ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67.

1897 geboren in het Zuid-Limburgse Meerssen. Na de lagere school ging hij naar het bisschoppelijke St.-Josephcollege in Weert. In 1916 volgde het staatsexamen gymnasium A in Utrecht. Na een jaar filosofie bij de Missionarissen van Afrika in Esch (Noord-Brabant), beter bekend als de Witte Paters, werd hij wegens zwakke gezondheid afgekeurd. Daarna, september 1917, ingetreden bij de dominicanen in Huissen en 1 april 1923 priester gewijd. Na acht jaar ziek geweest te zijn, als kapelaan aangesteld in Neerbosch. In 1942 volgde de benoeming tot pastoor van De Goorn en vier jaar later de terugkeer als pastoor in Neerbosch.²²

Over zijn werk in De Goorn schrijft Jacques van der Lee o.p.: "Inmiddels was Servatius Lemeer begonnen aan een tweede periode als pastoor. Na zijn eerste termijn van 1942-1946 kwam hij in 1953 terug en hij zou tot 1964 in functie blijven. Met zijn Limburgse tongval en gemoedelijkheid en zijn fabelachtige geheugen voor namen wist hij de nuchtere West-Friezen voor zich te winnen. Hoewel zwak van gezondheid was hij een man van daadkracht. Hij introduceerde vernieuwingen in de liturgie, stimuleerde de oecumene en de fundatie van de landbouwhuishoudschool (Elisabethschool), waar zuster Mariëtte jarenlang de scepter zwaaide. Met recht werd een straat naar pastoor Lemeer genoemd."²³ Na zijn tweede periode in De Goorn keerde hij terug naar Limburg, waar hij nog als priester werkzaam was in Venlo en Rijckholt.

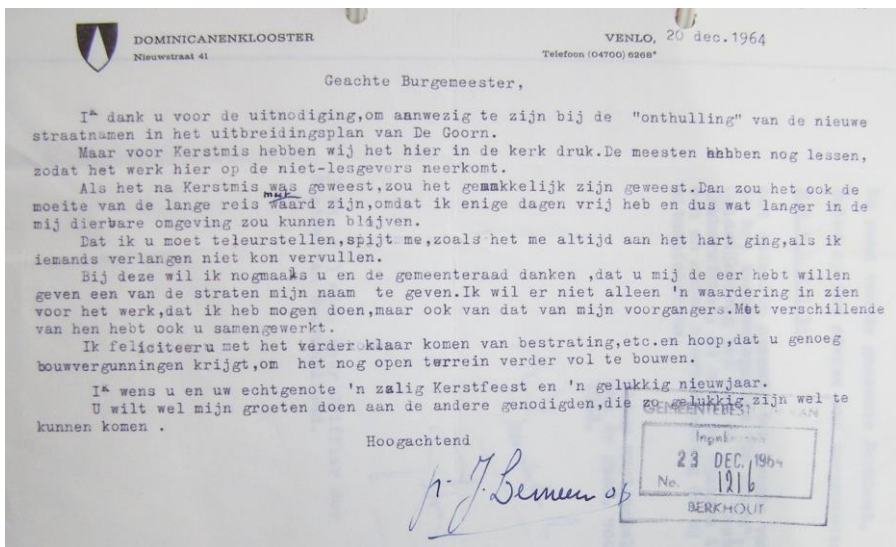
Pastoor Lemeer

Op 23 december 1964 werd in De Goorn het straatnaambord onthuld. Het was de bedoeling dat de naamgever dit zou doen, maar deze deed vanuit Venlo afbericht. In 1978 werd pater Lemeer opgenomen in het Berchmanianum in Nijmegen, waar hij

²² De informatie in deze alinea is ontleend aan een manuscript over pastoor Lemeer in het straatnamendossier (WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67).

²³ Jacques van der Lee o.p., 'Avenhorn en De Goorn. Kerkelijke ontwikkelingen tot 1985', in: G. Bary e.a. (red.), "Dat gekke volk daar". 375 jaar dominicanen in De Goorn, p. 44. Zie voor een uitgebreider overzicht van de vele activiteiten van pastoor Lemeer in De Goorn naar een manuscript van drie kantjes in het straatnamendossier (WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67).

op 3 maart 1981 overleed. Vier dagen later werd hij begraven op het kloosterkerkhof van het Albertinum. Op zijn bidprentje wordt zijn leven mooi samengevat: "Zelden zal het gebeuren, dat iemand met zo'n frêle lichaam en met zo'n kwetsbare geest, alleen reeds op materieel gebied zóveel heeft kunnen presteren, – niet omwille van het succes, maar eenvoudig omdat het hem werd gevraagd. In brieven en gesprekken heeft pater Lemeer het meermalen geuit: 'Ik begrijp zelf niet, dat ik nog zoveel heb kunnen doen; werklust en verantwoordelijkheidsgevoel hebben mij veel geholpen.' En dankbaar besluit hij: 'Het zijn niet altijd de sterksten die echt oud worden.'"

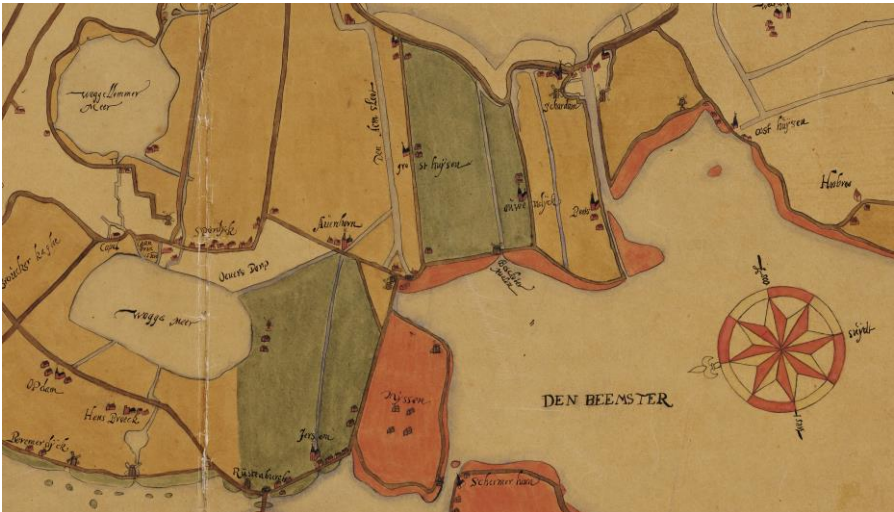

Afbericht van pastoor Lemeer

Zelf heb ik pastoor Lemeer één keer ontmoet. In 1977 waren we op vakantie in Limburg en mijn ouders maakten van de gelegenheid gebruik om hem op te zoeken in het klooster waar hij toen verbleef. Sinds vijf jaar woonden we in de Pastoor Lemeerstraat en nu ik deze pastoor Lemeer in levenden lijve ging ontmoeten, greep ik als negenjarige jongen mijn kans en vroeg: "Waarom bent u naar onze straat vernoemd?" Waarom hij en mijn ouders toen moesten lachen, begreep ik niet, want het leek me een hele goede vraag. Pastoor Lemeer antwoordde me: "Omdat ik er zo dikwijls doorheen gelopen ben."

Overdorpstraat en Tulpenhof

Op 2 juni 1970 werden aan de twee straten in het bestemmingsplan 'De Goorn 1969' de namen Overdorpstraat en Tulpenhof verleend. In het straatnamendossier in het archief van de gemeente Berkhout ontbreekt een nadere toelichting op het raadsbesluit. De naam Overdorpstraat zal verwijzen naar Overdorp of Oever(s)dorp, de oorspronkelijke naam van het gebied waar de eerste nieuwbouwwijk van De Goorn verrees. De naam Overdorp kwam al vanaf het eind van de vijftiende eeuw voor. Het betrof een van de zogenaamde Berkhouter zevendelen.²⁴

*Uitsnede van een kaart van Uitwaterende Sluizen door Gerrit Dirksz Langedijk, 1603. Kopie door Floris Jacobsz uit 1607. Links de Wogmeer ('Wogge meer'). Aangrenzend Overdorp ('Oevers Dorp')*²⁵

Overdorp lag ten westen van de (Zuid-)Spierdijkerweg en tot aan de Banscheidingsloot, de vroegere grens tussen de banne (dorp) Berkhout en de banne Ursem. Aan de zuidkant werd Overdorp begrensd door de dorpsweg van De Goorn en in het noorden

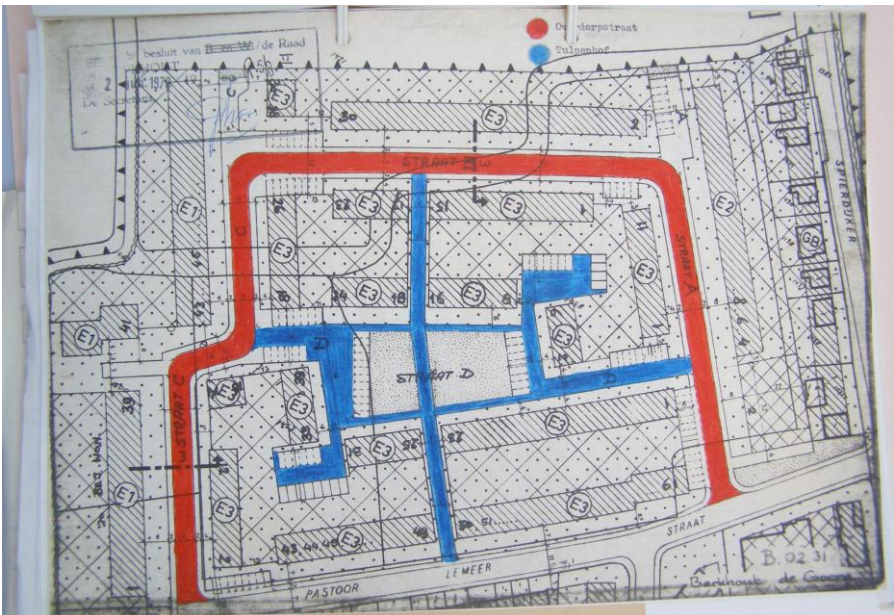
²⁴ WA, 0348 Oud Archief Stad Hoorn 1356-1815, inv. nr. 2844bb. Het Berkhouter gebied betrof een groter gebied dan alleen het huidige dorp, ook bijvoorbeeld Bobeldijk viel onder het bestuur van Berkhout. Om praktische redenen was Berkhout daarom verdeeld in zeven delen. Met dank aan Lourens Schuijtemaker voor de vondst van deze eind vijftiende-eeuwse vermelding van Overdorp.

²⁵ Noord-Hollands Archief, Provinciale Atlas, NL-HlmNHA_560_001757_XXL.

strekte het zich langs de Wogmeer uit tot aan de Verlaatsweg in Spierdijk. Op een kaart uit 1607 (zie vorige bladzijde) zien we Overdorp ('Oevers Dorp') weergegeven.

Door de droogmaking van de Wogmeer in 1608 veranderde ook de waterhuishouding in de omgeving. Voor Overdorp leidde dit tot grote wateroverlast. In mei 1609 beklagde het dorpsbestuur van Berkhout zich hierover bij de burgemeesters van Hoorn. Met succes: de bemaling van de landerijen in Overdorp zou overgaan van de polder Westerkogge naar de polder Ursem. Voor het overige bleef Overdorp onder de banne en latere gemeente Berkhout vallen.²⁶

De naam Tulpenhof is een samenstelling van 'tulpen' en 'hof'. Hof ligt voor de hand gezien de structuur van de straat die in het midden de vorm heeft van een door huizenblokken omgeven hof (zie afbeelding hieronder). Tulpen zal verwijzen naar de tulpenvelden die hier vroeger bloeiden.

Situatieschets bij het raadsbesluit van 2 juni 1970 om de twee nieuwe straten in het bestemmingsplan 'De Goorn 1969' de namen Overdorpstraat (rood) en Tulpenhof (blauw) te geven

²⁶ J. de Bruin, 'Het snoodste land waar God ooit kwam', pp. 8, 9, 36, 45 en 72.

Ariën Schoutenstraat

De gemeenteraad van Berkhout besloot op 23 november 1962 om de naam Ariën Schoutenstraat te verlenen aan de nog aan te leggen straat in het uitbreidingsplan De Goorn tussen de Pieter Grootstraat en de Pastoor Lemeerstraat.²⁷ In het Westfries Biografisch Woordenboek op de website van het Westfries Genootschap is over Ariën Schouten een uitstekende biografie opgenomen van de hand van Mary Schouten en Jaap Raat, getiteld 'Ariën Schouten (1893-1961). Een wijs en human gemeenschapsmens.' Hieronder volgt de integrale tekst:

Ariën Schouten

"Ariën Schouten werd geboren te Hem-Venhuizen op 6 februari 1893 als oudste zoon van veehouder Ariën Schouten en Anna Bakker. Hij overleed te Berkhout op 4 september 1961. Ofschoon hij zelf liever iets anders had gewild, was het in die tijd min of meer vanzelfsprekend dat hij, samen met zijn enige broer Wijnand, de boerderij van hun vader zou overnemen. En zo geschiedde!

Hij trouwde met Adriana Commandeur en samen kregen zij veertien kinderen, acht zonen en zes dochters. Behalve het vele werk op het bedrijf en de verantwoordelijke zorg voor zijn grote gezin heeft Ariën Schouten zich zeer verdienstelijk gemaakt in diverse functies op sociaal, gemeentelijk en parochieel terrein in het organisatieleven van Berkhout/De Goorn.

Zo maakte hij na de Tweede Wereldoorlog deel uit van de gemeenteraad van Berkhout (1946-1958) en werd hij voorzitter van de plaatselijke woonruimte-commissie (1946-1961), terwijl hij ook voorzitter was van het in 1955 opgerichte plaatselijk schoolmelkcomité. In L.T.B.-kringen kreeg Ariën Schouten bekendheid als voorzitter van de plaatselijke afdeling. In 1947 werd hij vicevoorzitter van de boerenleenbank 'Berkhout I'. Vanaf 1952 was Ariën als veehouder bestuurslid van de coöperatieve zuivelfabriek 'de Goede Verwachting' te Bobeldijk. Eveneens vanaf 1952 voorzitter van de sociale commissie van de Stichting voor de Landbouw. Daarnaast was hij 40 jaar organist van de parochiële kerk te De Goorn.

²⁷ WA, Gemeentebestuur Berkhout, inv.nr. 67.

Bij al deze instanties stond Ariën bekend om zijn sympathiek optreden en weldoordacht oordeel. De krant meldde onder het kopje: In memoriam: A. Schouten. 'Gistermiddag overleed vrij plotseling in zijn woning aan het Westeinde den heer A. Schouten. De overledene was een alom geacht en gewaardeerd man, die door zijn groot sociaal gevoel op veler sympathie mocht bogen.' Ariën Schouten werd 68 jaar.

Op woensdag 23 december 1964 onthulde zijn weduwe, mevrouw A. Schouten-Commandeur, in het uitbreidingsplan De Goorn het straatnamenbord: Ariën Schoutenstraat. Bij die gelegenheid roemde burgemeester P. Beemsterboer Ariën Schouten als 'de man met het gedegen oordeel'.²⁸

Uitsnede van de kadastrale kaart (de zogenaamde minuutplan) uit 1823 met daarop De Goorn, opgemaakt door A. van Diggelen²⁹

Zuid-Spierdijkerweg

De Zuid-Spierdijkerweg ontleent zijn naam aan de daaraan gelegen buurtschap Zuid-Spierdijk tussen De Goorn en Spierdijk. Op de oudste kadastrale kaart uit 1823 (zie de afbeelding hierboven) is de weg nog nagenoeg onbebouwd en heet Spierdijkerweg, de weg naar Spierdijk. Ook op de kaart van Johannes

²⁸ http://www.westfriesgenootschap.nl/geschiedschrijving/biografie/biografie/arien_schouten.php (geraadpleegd 2-8-2016). De tussenkopjes zijn weggelaten.

²⁹ Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, objectnummer MIN07016F03.

Poldergotiek te Scharwoude

Op 3 en 4 november 1675 werd "den Westvriesen Omringhdijck" bedreigd door "langduurigen stormwint en hooge watervloet". Er werd hard gewerkt om het water te weren, maar het mocht niet baten. Op 4 november brak de dijk door en wel "bewesten Hooren omtrent het dorp van Scharwoude alias Swarte Kerckjen". Deze citaten komen uit de resolutiën van de Medemblikse burgemeesters en vroedschap. Het water bleef namelijk niet in "de Westercog ofte Veenhoop", want "ook de geheele Vier Noordercoggens in alle zijn hoecken wierden overstroomt".³³

Deze grote ramp begon dus in Scharwoude, maar het feit dat de Medemblikse burgemeesters Scharwoude aanduiden als Swarte Kerckjen is eveneens zeer interessant. Ongetwijfeld kwam deze bijnaam doordat het Scharwouder kerkje toentertijd zwart was (mogelijk omdat deze gebouwd was met geteerd hout). De watersnood zorgde ervoor dat het al arme Scharwoude nog armer werd. Geld om dit zwarte kerkje goed te onderhouden was er daardoor niet. Tegen 1690 was dit kerkje dusdanig "veroudert en vervallen, dat hetselve in geen staet is om te kennen werden gerepareert".

Een nieuwe kerk bouwen

Vanwege de treurige gesteldheid van het kerkje moest er geld komen "tot opbouwinge van een nieuw kerckje". Helaas was dit er niet. Scharwoude had "geen kerckelijcke goederen" en haar bewoners waren nog steeds "verarmt ende gantsch machteloos (...) door de ongeluckige ende deplorabile inundatie voorgevallen in de jare 1675". De algehele economische malaise in de landbouw en scheepvaart maakte dat alles niet beter. Daarom zochten het dorps- en kerkbestuur van Scharwoude hulp van buiten het dorp. Zo vroegen ze aan de burgemeesters van Hoorn om "een liberale subsidie ende gifte".³⁴

Het zat mee. Binnen drie jaar was er genoeg geld ingezameld om het werk te laten beginnen. De opdracht voor de bouw van de kerk werd gegeven. Meester huistimmerman Steven Claesz Sant van Hoorn nam de opdracht aan voor 3399 gulden.

³³ Westfries Archief (hierna: WA), 0715-01 Oud Archief Stad Medemblik, inv. nr. 12.

³⁴ WA, 0348 Oud Archief Stad Hoorn, inv. nr. 156.

Echter, dit zal onrealistisch goedkoop zijn geweest, want het lukte hem niet om twee borgstellers te vinden. De opdracht tot bouw moest daarom opnieuw geveild worden. Dit werd een duur grapje voor Sant, want wanneer de veilingprijs hoger zou uitvallen, dan zou Sant het verschil tussen zijn bod en het nieuwe bod moeten betalen. De nieuwe aanneemsom kwam uit op 5645 gulden. Sant moest dus 2246 gulden ophoesten. Een enorm bedrag als we realiseren dat een gewone timmerman indertijd maar ongeveer 300 gulden per jaar verdiende.

De nieuwe aannemer was eveneens een huistimmerman van Hoorn: Jan Lambertsz. Hij deed dit samen met Remmit Claesz Sant (de broer van Steven Sant?). Zij slaagden er wel in om een borgsteller te regelen. Op 14 mei 1693 werd het akkoord ondertekend. Bij deze akte is het bestek van de kerk bewaard gebleven, wat ons een prachtige kijk geeft op hoe de kerk gebouwd moest worden.

Juffers en spitsbogen

De nieuwe kerk moest dertig bij zestig voet worden, met een dakhoogte van veertig voet. Aangezien de muren van steen moesten zijn, zou de kerk een stevige fundering nodig hebben. De Scharwouder veengrond zou de kerk niet kunnen dragen. Daarom moesten er "200 sware West-Kielse juffers" in de grond geslagen worden. Dit waren houten palen van wel dertig voet lang. Zo kon de kerk steunen "op 't sant". Deze zware heipalen hoefden de aannemers niet zelf de grond in te slaan. Het hele dorp zou helpen, als de aannemers tenminste op tijd begonnen. Anders zou namelijk het dijkwerkersseizoen beginnen, waardoor veel inwoners van Scharwoude geen tijd meer vrij zouden hebben.

Scharwoude wilde niet de nieuwste mode. Hoewel de classicistische bouwstijl helemaal hip was in die tijd, koos Scharwoude voor een oude, middeleeuwse bouwstijl: de gotiek. Kenmerkend daarvoor waren de spitsbogen. Het dak werd van hout, om de zandlaag en de tweehonderd heipalen niet tot het uiterste te drijven. Wel werd de torenspits met lood bekleed. Typisch poldergotiek noemen we dat. Waarschijnlijk kozen ze voor deze bouwstijl, omdat het oude kerkje er vergelijkbaar uitzag.

Toch was Scharwoude niet geheel op de ouderwetse tour: er werd gerecycled. De oude klok zou een plaatsje krijgen in de

nieuwe kerk, al werden de wijzers wel vervangen. Bovendien, de aannemers mochten al het bruikbare materiaal van de oude kerk hergebruiken, maar natuurlijk wel nadat het gekeurd was door de kerkenraad. Alles wat nieuw moest worden aangeleverd voor de bouw, dat moest de aannemer betalen. Hieronder viel eveneens het bier voor de werklieden.

Verder waren er nog enige bijzonderheden, zoals een regenbak voor twintig ton water voor predikant. Ook moesten er tien vrouwenbanken komen en zes mannenbanken. Geregeld zaten er namelijk meer vrouwen dan mannen in de kerk. Niet vreemd voor een dorp met veel vissers. Het onderscheid in sekse was niet zonder reden: de mannenbanken moesten drie duim hoger zijn.

Deze nieuwe kerk werd langzaam weer een oude kerk. Het mocht niet eeuwig duren. In 1890 werd de kerk gesloopt vanwege bouwvalligheid. Gelukkig was iemand nog slim genoeg om er nog een foto van te maken voordat deze kerk zou gaan hemelen.³⁵

*Lourens Schuijtemaker
Met dank aan Jan Peereboom*

Drinkwater- en glasvezelperikelen in Oudendijk van gelijke orde!

We spreken nu (anno 2018) over de wens om iedereen binnen de gemeente Koggenland aan te laten sluiten op glasvezel ten behoeve van een supersnel en betrouwbaar internet. Lange tijd was het nog niet zeker of er zich voldoende bewoners hadden opgegeven om van het glasvezelnet gebruik te kunnen gaan maken. Veel bewoners zagen daar het nut (nog) niet van in!

³⁵ WA, 1685 Notarissen in West-Friesland tot 1843, inv. nr. 2280.

Zo'n 90 jaar geleden deed zich in Oudendijk hetzelfde voor ten aanzien van aansluiting op het waterleidingnet! In het boekje 'Een stukje historie der gemeente Oudendijk' met als kerntijdvak 1931-1935 schrijft de secretaris van de gemeente Oudendijk en Beets het volgende:

"Van groot belang voor de openbare gezondheid is voorzeker de drinkwatervoorziening; daarover uit te weiden, is hier niet de plaats, alleen willen wij slechts wijzen op één enkel feit en wel dit, dat het aantal lijdens aan besmettelijke ziekten, vooral typhus, belangrijk minder is geworden in die streken sedert het leidingwater er de overhand heeft gekregen.

Ondanks een verzoek, onderteekend door 51 hoofden van gezinnen om de gemeente niet aan te sluiten bij het net van het Provinciaal Waterleiding Bedrijf, lieten de raadsleden zich in de vergadering van 18 Juli 1924 daardoor niet beïnvloeden en werd met 4 tegen 3 stemmen het voorstel „Aansluiting Waterleiding-bedrijf" waaromtrent B. en W. in hun prae-advies tot aanneming adviseerden, aangenomen en tegelijkertijd vastgesteld de „Verordening tot wijziging der verordening op het Bouwen en Bewonen in de gemeente Oudendijk", waarin de aansluiting van elk geheel of gedeeltelijk tot woning ingericht of als zoodanig in gebruik zijnd perceel, dat binnen 40 meter van de as van den weg is gelegen, waarin een buis van het waterleidingbedrijf aanwezig is, verplichtend werd gesteld, tenzij aangetoond kon worden, dat het water, te gebruiken uit den bij de woning behoorenden regenbak, in hoedanigheid gelijk te stellen is met goed leidingwater.

Moelijkheden met de aansluiting werden niet ondervonden, geleidelijk nam het aantal aangesloten perceelen toe, maar toch niet in die mate als de directie van het P.W.B, wenschte, wat Gedeputeerde Staten aanleiding gaf in hun brief van 25 Juli 1928 een dringend beroep op onze medewerking te doen om de naleving der bepalingen omtrent de verplichte aansluiting eenigszins meer te verzekeren dan tot dusverre geschiedde en gaarne zouden vernemen met welke maatregelen B. en W. zich voorstelden dit doel te bereiken.

B. en W. besloten daarop den ingezetenen te verzoeken uiterlijk 1 Mei 1929 hun perceelen te doen aansluiten, waaraan velen voldeden; twee hunner lieten het hun ter beschikking zijnde regenwater onderzoeken door den keuringsdienst voor waren te Alkmaar, met als conclusie van het eene perceel:

bruikbaar als drinkwater, van het andere: ongeschikt als drinkwater. Bijna alle perceelen op zeven na zijn nu aangesloten; einde 1935 bedroeg dit aantal 135, dus pl.m. 95 pct., een hoog percentage, dat men niet overal ten plattelande aantreft.”

Met het glasvezelnet is het toch ook nog goed gekomen!

André de Reus

Geschiedenis van een boerenbedrijf op het West

Pieter Klaver, geboren op 20 februari 1818 trouwde in 1839 met Maartje Ruiter. Nadat Maartje was overleden trouwde Pieter in 1861 voor de tweede keer. Z'n tweede vrouw heette Hillegonda (Hilletje) van Diepen. Het stel woonde in Spanbroek en daar werd ook hun zoon Adrianus (Arie) Klaver geboren op 5 maart 1862. Hij werd evenals z'n vader timmerman en trouwde op 16 april 1885 met Trijntje Groot, dochter van Jan Groot en Maartje Tessel. Trijntje woonde op het moment dat ze trouwden in Berkhout, maar ze was afkomstig uit (De) Rijk. Vermoedelijk was ze als dienstmeisje naar Berkhout gekomen.

Op de trouwdag waren de ouders van zowel de bruid als de bruidegom al overleden. Als getuigen voor de bruidegom waren aanwezig Cornelis van Diepen (kleermaker, oom van Arie) en Maarten Leegwater (veldwachter). Beiden uit Berkhout. Voor de bruid getuigden Pieter Koppes (slachter in Spanbroek) en Johannes Groot (slachter te Berkhout). Arie en Trijntje woonden in Berkhout en Arie verdiende de kost als timmerman.

Op 12 juli 1893 deed vader Arie aangifte van de geboorte van een zoon om één uur 's middags. Het kind kreeg de naam Cornelis. Teunis Schmidt (timmerman) en Dirk Langereis (arbeider) waren hierbij als getuigen aanwezig. Cornelis groeide op in Berkhout. Werd hij ook timmerman? We weten het niet, maar in 1920 verhuisde hij naar Avenhorn en werd in die gemeente ingeschreven als landbouwer op 3 augustus van dat jaar.

Wonen en werken in Avenhorn

Cornelis was op 15 mei van datzelfde jaar getrouwd met Catharina Beemsterboer en ze gingen wonen op het West, waar Cornelis een landbouwbedrijfje overnam van een keuterboertje.

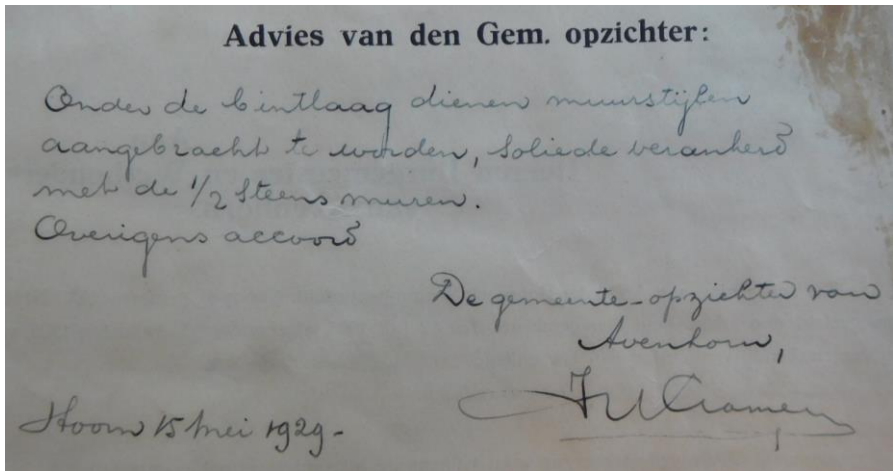
Ze gingen wonen op nr. 29, of zoals het in 1950 genummerd werd 129. De nummering veranderde wel eens maar hun woonadres was naar alle waarschijnlijkheid hetzelfde als vandaag nog, namelijk nummer 29 Wat verbouwde Cornelis en waar had hij grond? Zijn kleindochter herinnert zich uit verhalen dat hij in ieder geval uien, bieten, aardappelen en wortelen verbouwde.

In 1929 vroeg en kreeg Cornelis vergunning tot het

Het huis waar Cornelis en Catharina kwamen te wonen

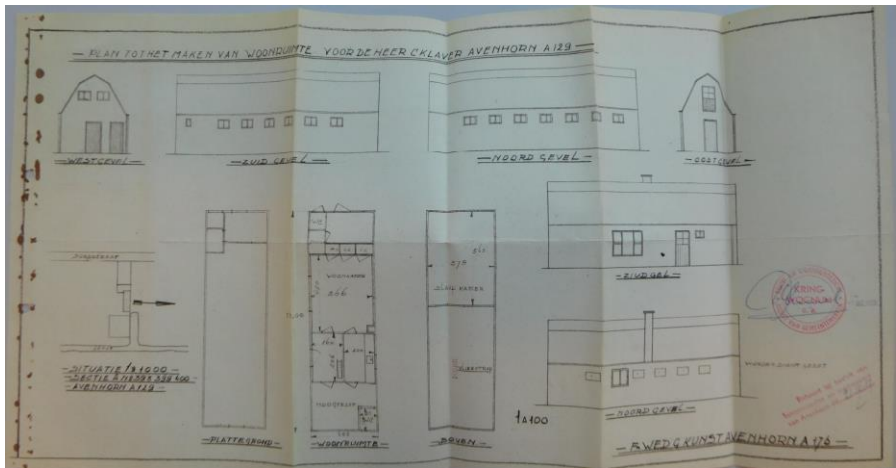
bouwen van een bergplaats, schuur, op het terrein achter het woonhuis, kadastraal bekend als A. no. 398 onder de volgende voorwaarde "onder de bintlaag dienen muurstijlen aangebracht te worden, soliede verankerd met de halfsteens muren", zie ook het briefje van de gemeenteopzichter hieronder.

Advies van gemeenteopzichter H. J. Cramer over de bouw van de schuur

Deze schuur werd gebouwd door aannemer G. Kunst. Het gezin werd al gauw verblijd met de geboorte van zoon Arnoldus (Arie) op 16 maart 1921. Later volgden nog twaalf kinderen, waarvan

Wed. Kunst in Avenhorn. De indeling zien we op de plattegrond (onderstaande foto).

Verbouwingstekening van de schuur uit 1929 tot woning

Cor en Corrie gingen na hun trouwen in dit "achterhuis" wonen en de ouders bleven in het huis aan de straat. Ze bleven daar tot het bejaardenhuis de Rozenburcht in De Goorn klaar was en verhuisden toen daar naar toe. Cor en Corrie verruilden hun "achterhuisje" dat met drie dochters ook wel wat klein geworden was voor het in 1965 gebouwde huis. Op 13 mei 1965 ontving dhr. C Klaver namelijk de vergunning voor het bouwen van een nieuw woonhuis door de firma Heddes uit Berkhout en dit huis staat ook nu nog aan het West. Op die plaats ligt dus een interessante geschiedenis waarvan we nu iets meer weten.

Grond had Cor tussen de Dwingel en de Rietsikkel en langs de Jaagweg waar nu de windmolens staan. Tot 1973 heeft hij hier zijn bedrijf uitgeoefend, met uiteindelijk ook wat bollenteelt voor z'n plezier. Eerst samen met broer Piet en na diens overlijden met Piet Laan. In 1973 is Cor door de gemeente, die voor nieuwbouw grond nodig had, uitgekocht.

Oorlogsjaren

Tijdens de oorlogsjaren doken de oudste drie broers onder in het schuurtje dat aan het huis vastzat. Er lag een grote berg uien en wortelen waarin een kleine ruimte was gebouwd. Zodra er sprake

was van een razzia schuilden Arie, Jan en Joop in die ruimte. De Duitsers prikten met hun geweren in de berg en vonden niets. Maar één keer ging het bijna mis. De drie broers waren al weer uit de ruimte gekropen toen één van de Duitsers terug kwam omdat hij uien wilde hebben. Het liep maar net goed af. Maar blijkbaar was er toch enig wantrouwen, want opa Cornelis werd door de Duitsers meegenomen voor verhoor in de Krententuin in Hoorn. Aan het eind van de dag kwam hij gelukkig weer heelhuids thuis, maar de drie broers werden vanaf dat moment elders ondergebracht. Jan ging naar de familie Koopman in de Mijzen, waar Joop en Arie onderdak kregen is niet bekend.

Greet Busman

Gegevens: Westfries Archief en vooral veel dank aan Astrid Klaver voor alles wat ze wist te vertellen

Gesteggel om een steeg

Op het Avenhorn van de zeventiende eeuw woonde Willem Heijnsz. Tussen zijn huis en dat van de buurman liep een steeg met een breedte van "omtrynt vijf á ses voeten", dus slechts een ruime meter. Heijnsz zei tegen zijn buurman dat de steeg van hem was en vond daarom dat hij het recht had om een hek te zetten. Zijn buurman stelde echter dat de steeg in gemeenschappelijk bezit was en dat Heijnsz daarom niet het recht had om een hekje te zetten. Voor toen was de kous daarmee af.

Na het overlijden van Heijnsz kwam Gerrit Willemsz in het huis te wonen (waarschijnlijk waren dit vader en zoon). Deze verkocht het huis na een paar jaar aan Jan Jacobsz Clomp, welke het huis liet afbreken. Clomp was ervan overtuigd dat hij met het huis ook de steeg gekocht had. Daarom wilde hij exact hetgeen doen dat Heijnsz eerder al had geprobeerd: Clomp was van plan zijn steeg te "betimmeren ofte toe te hecken met palen ofte anders". De buurman weigerde, wederom met de overtuiging dat de steeg in gedeeld bezit was.

Bij de burens vond er ook een wisseling in bewoning plaats: Jacob Willemsz Leijen werd de nieuw buurman van het lege erf van Clomp (voor het afgebroken huis was niets in de plaats gekomen). Daarom besloot Clomp een nieuwe poging te wagen,

maar ook Leijen werkte niet mee. Aangezien Clomp nog steeds in de overtuiging verkeerde dat het zijn grond was, stapte hij eind november 1661 naar de schepenen van Hoorn. Clomp vroeg aan de schepenen om hem toe te staan om de steeg van hekwerk te voorzien. Leijen accepteerde dit niet en tekende protest aan.

Om zijn zaak sterk te maken, zocht Leijen contact met de eerder genoemde Gerrit Willemsz en tevens een 84-jarige buurman genaamd Pieter Jansz. Zij wilden wel getuigen dat de steeg inderdaad zo lang zij konden herinneren in gemeenschappelijk bezit was geweest. De (voormalige) bewoners van de twee huizen waren altijd "onverhindert (...) uyt ende ingegaen als mede hare beesten in ende uytgedreven, gelijk sij noch dagelijks" deden. Willemsz voegde er aan toe dat hij bij de verkoop nooit tegen Clomp gezegd had dat de steeg bij het huis hoorde.

Deze getuigenissen liet Leijen optekenen door de notaris van Avenhorn, om vervolgens dit document te presenteren aan de schepenen van Hoorn. Desondanks hield Clomp vast aan zijn overtuiging dat de steeg toch eigenlijk bij zijn erf hoorde en dat Leijens bewering dus onrechtmatig was. Ook Clomp verstevigde zijn kant van het verhaal met bewijzen.

De Hoornse schepenen hadden het er maar moeilijk mee. Het juridische getouwtrek had al enige weken geduurd, dus ondertussen was de kerstvakantie aangebroken voor de schepenen. Daarom stelden ze dat Clomp en Leijen later voor hen zouden moeten verschijnen met alle bewijsstukken die ze hadden. Dan zouden de schepenen een oordeel vellen.

Zover kwam het echter nooit, want Clomp was er helemaal klaar mee. De lust om te vechten voor zijn zaak was volledig verdwenen. Zijn oplossing voor dit probleem was zeer bijzonder. Hij schonk het erf "liberalijcken aen d'armen weesen" van Hoorn. Toen de zaak weer voor de Hoornse schepenen kwam, stelde Clomp dat hij er niets meer mee te maken had. Het was immers zijn erf niet meer. Aangezien het Hoornse armenweeshuis niet koste wat het kost een hek wilde op de plaats van de steeg, was daarmee het probleem uit de wereld geholpen. Het blijkt, burenruzies zijn van alle tijden, maar oplossingen ook.³⁶

Lourens Schuijtemaker

³⁶ WA, 1685 Notarissen, inv. nr. 189; WA, 0003 Oud-rechterlijke en weeskamerarchieven, inv. nr. 4254.

De eerste tien jaren van de laatste kerk in Grosthuisen 1870-1880

De eerste tien jaren begonnen eigenlijk ongeveer een jaar eerder toen op 25 maart 1869 de "Aanbesteding der kerk te Grosthuisen" plaatsvond "ten herberge P.P. Hoff." De aannemers waren geworden Gebr. Meijers en D. Limpes te Amsterdam. De aannemingskosten waren f. 29300.- Toen stond de vorige kerk er nog. Op 6 april 1869 kwam het eerste gedeelte werkvolk en begon de sloop.

<u>Bouw der Kerk met Foron & Consistorij</u> <u>1869 — 1870.</u>	
<u>1869.</u>	
25. Maart	Aanbesteding der Kerk en te Grosthuisen ten herberge P.P. Hoff. aannemers gevonden Gebr. Meijers & Limpes te Amsterdam van f. 29300
6. April	Komt het 1 ^{ste} gedeelte des werks en begint de slooping.
7. 1 ^o	Begin van het dagelijksch opzien door den Heer H.G. Gallay van Amsterdam. Onder Baas op het werk J.J. Stijger van Amst.
12. 1 ^o	Het muurwerk gesloopt, de torenklok gestreekt.
19. 1 ^o	De Spijlen afgetrokken.
21. 1 ^o	Het vierkant van de oude toren naar beneden gehaald
12. Mei	Wordt de Kerk, toren & Consistorij op het ontbreemde terrein afgebakend, de Spade in de grond gezet voor de funderingsleuven.
26. 1 ^o	de eerste paal gehid.
22. Junij	De laatste paal gehid.
	De laatste paal gelezen door Dirck G. Huisman

Aantekeningen over de bouw van de kerk

Een dag later kwam de dagelijks opzichter, de heer H.G. Gallay van Amsterdam, één van de architecten (de andere architect was J.J. de Haan). Tevens kwam de onderbaas J.J. Stijger, ook uit Amsterdam. Zouden beide mannen op en neer gereisd zijn vanuit Amsterdam of waren ze in het dorp in de kost? We weten het niet. En de werknemers die het sloopwerk verrichtten? Het staat

nergens beschreven. Ik vermoed dat de aannemer z'n personeel lokaal betrok.

Op 12 april werd het uurwerk gesloopt en de klok "gestreken". Een week later was de torenspits ook al verdwenen, twee dagen later gevolgd door de rest van de toren. Kennelijk was ondertussen ook hard gewerkt aan de sloop van het kerkgebouw, want op 12 mei werd op het ontruimde terrein afgebakend waar kerk, toren en consistorie zouden komen en werd een begin gemaakt met het leggen van de fundering voor de nieuwe kerk.

Op een luchtfoto van de kerk (zie hieronder) valt goed te zien dat de consistorie rechts achteraan de kerk kwam te staan als een los gebouwtje. De kerk zelf stond noord-zuid, met de toren aan de straatkant. De afgebroken kerk stond oost-west.

De eerste paal werd geheid op 26 mei en de eerste steen werd krap een maand later gelegd door Dirk Schuitemaker Gzn. (6 jaar oud). De onderbaas kreeg bij die gelegenheid een fooi van f.40.- In de aantekeningen van de bouw werden alle stadia nauwkeurig beschreven: metselwerk, stellen van ramen, kap van de consistorie, kap van de kerk, enzovoort, enzovoort.

Een luchtfoto uit de jaren 1950, waarop deels de kerk is te zien

Op 2 september staat opgetekend: "De oude klok verlaat Grosthuisen en de nieuwe komt in hare plaats". Klonk de oude klok niet mooi? Was hij beschadigd? Helaas staat dit niet vermeld. Wel wordt genoemd dat de nieuwe klok geleverd is door de firma Van Buren en Gobes en Co. uit Amsterdam. De klok was in diezelfde stad gegoten in 1644 door Francois en Pierre Hemony, zoals we al lange tijd weten. Het "tweedehandsje" is dus een heel bijzondere klok.

Op 23 oktober van dat jaar wapperde de vlag op de toren, het hoogste punt was bereikt! En op 8 september was het dak van de kerk al helemaal dicht, waarvoor het werkvolk een fooi van f. 40.- kreeg toebedeeld. Kregen ze dat per persoon? Ik denk het niet, maar met hoeveel ze waren is niet bekend.

Oplevering en zorgen

Op 31 april 1870 was de oplevering van het gebouw plus meubilair. Dat laatste was aanbesteed voor f. 4390.- en hieronder vielen de preekstoel, kerkbanken, verlichting, etc. Terwijl de bouw van de kerk gaande was, ging men voor de diensten naar de kerk in Avenhorn. In de kerkenraadsvergadering van 7 december 1869 stelde de president (te weten de toenmalige predikant J.A. van Ketel) voor om de namiddag-oefening af te schaffen zolang de bouw van de nieuwe kerk in Grosthuisen zou duren en in de plaats daarvan des zondags-avonds tweemaal in de wintermaanden, telkens bij lichte maan te preken. "De vergadering kan zich met dit voorstel zeer goede verenigen en wordt alzoo in dien geest besloten".

Bij de diaconie kwam in maart 1870 van het kerkbestuur van Grosthuisen het verzoek om een lening te krijgen tegen rente en jaarlijkse aflossing om de kosten van de nieuwe kerkstichting te bestrijden zonder daarvoor enige vaste eigendommen te moeten verkopen. Na breedvoerig overleg, rijp beraad en onderling goedvinden van de kerkvoogden werd besloten een lening van f.8000.- te verstrekken tegen 5% met een jaarlijkse aflossing van f. 1000.-. Tenminste, als de diaconie de auctorisatie, goedkeuring, van het Classikaal bestuur van Hoorn kreeg. De diaconie had bezwaren tegen verkoop van effecten voor de lening gezien de toestand in Europa. De Frans-Duitse oorlog stond op uitbreken en Oostenrijk en Italië hadden ook steeds problemen. Besloten werd om de effecten te belenen en de kosten zouden dan voor het kerkbestuur zijn.

Op 23 juni kwam de toestemming van het Hoorns Classikaal bestuur en kon de lening verstrekt worden. In dezelfde vergadering kwam de vraag aan de orde of de voorzanger, J. Schuitemaker, in vaste of in tijdelijke dienst was. Hij bleek tijdelijk te zijn. Hieruit blijkt dus dat er in de kerk nog geen orgel was.

En dan is het zover!

14 augustus 1870. De kerk in Grosthuisen wordt ingewijd door dominee Johannes Adrianus van Ketel met: "De waarde en de betekenis der kerk in onze dagen." "De mens zal bij brood alleen niet leven" (naar Mattheus 4). Tijdens de dienst werd een vervolgbundel op de evangelische gezangen uitgedeeld.

De kerk omtrent het jaar 1930

In maart 1871 werd aan alle stemgerechtigde leden gevraagd of ze zelf ouderlingen, predikanten en diakenen wilden kiezen of dat ze daarvoor een mandaat aan de kerkenraad wilden geven. Er waren zestien stemgerechtigden aanwezig, vier wilden zelf beslissen, maar twaalf wilden de kerkenraad een mandaat geven. Dus werd het bij de kerkenraad ondergebracht.

Een tweede feestelijke dag was 19 november van dat jaar. Het orgel, gebouwd door de firma P. Flaes uit Amsterdam en geschilderd door de plaatselijke schilder T. Hagtingius, deed z'n intree. De heer Ter Molen, organist van de Hoornse Grote Kerk, wijdde het in.

Diaconie

In dat jaar kwam ook een voorstel om een naai- en breischool op te richten voor kinderen van bedeede ouders en andere behoeftigen, in de school, die in 1845 was gebouwd en die net als het schoolhuis was opgeknapt. De gemeente zou om toestemming worden gevraagd. Aan het eind van het volgende jaar

besloot een gezamenlijke vergadering van diaconie en kerkenraad om land uitsluitend aan protestanten te verpachten.

Op 28 aug. 1873 vond een discussie plaats over het ongeluk dat boer P. Liets had getroffen. Hij was bij een onweer twee koeien kwijtgeraakt en vroeg ondersteuning van de diaconie. Na veel discussie werd besloten om één koe voor hem te kopen. Op het eind van het jaar was er wederom een opvallend voorstel in de kerkenraadsvergadering, namelijk om "vijf éénlopende mensen die wekelijks f. 3.- ondersteuning krijgen onder te brengen onder één dak en om aan de gemeente te vragen om een bijdrage om van J. Gunder nog iets bruikbaar te maken".

De Algemene Synode vroeg een bijdrage voor het voorstel tot oprichting van een pensioenfonds voor emeritus predikanten. Men stemde in met het voorstel en besloot om per jaar f.5.- te geven. Geregeld kwamen leden van het klassikaal kerkbestuur van Hoorn voor een persoonlijke visitatie van diaconie-uitgaven. Zo ook op 6 mei. Zoals andere keren was men immer heel tevreden over de gang van zaken.

In een vergadering van begin 1876 stelde ouderling A. Brouwer voor om begin- en eindgebed bij de vergaderingen weg te laten, zeker bij diaconiebijeenkomsten. Hij vond het "misplaatste heiligheid". Men was het met hem eens. De diaconievergadering besloot tevens een nieuwe brandkast aan te schaffen en de oude werd doorverkocht aan D. Schuitemaker.

Een paar vergaderingen later wil de diaconie het huisje van K. Visser uit Oudendijk verkopen, het was in te slechte staat om nog te onderhouden. De bewoner ging bij één van zijn dochters besteed wonen. Ook werd elke winter besloten om turf, aardappelen en vet aan behoeftigen te verstrekken. In strenge winters gebeurde dat soms twee keer, zoals in de winter van 1878 op 1879, die kennelijk erg lang en streng was.

De naai- en breischool is er waarschijnlijk gekomen, want aan de echtgenote van Pieter Stam werd een bijdrage van f. 20.- toegekend voor al haar werk en lessen. Maar waar die lessen steeds gegeven werden, is toch niet heel duidelijk, want in de vergadering van 25 februari 1878 werd weer gesproken over oprichting van een dergelijke school omdat het huis van de gemeentelijke vroedvrouw te koop zou komen en in mei van dat jaar is er weer gesproken over brei- en naaillessen. Echter, dan is

er een nieuwe wet op het lager onderwijs aanstaande met nuttige handwerken en besluit men af te wachten.

Een ander probleem was de weduwe Holstein die, nu haar man was overleden, haar woning in het raadhuis moest verlaten. Zij had daar de hulponderwijzer van de lagere school J. Kesteloo en daarna J. Aafjes in de kost gehad en moest dan die inkomsten missen. Men ging akkoord met het voorstel om haar ondersteuning te geven om haar manufacturenwinkeltje uit te breiden.

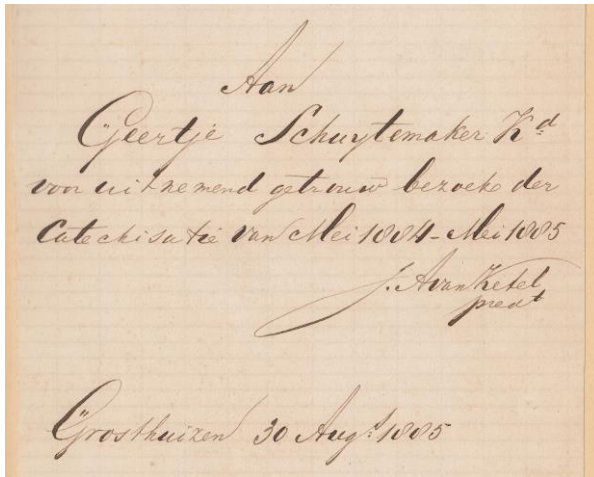
Op alle vergaderingen zijn er ingekomen stukken die voor notificatie, kennisgeving, werden aangenomen, maar ook vele die uitvoerig besproken werden. Eén opmerkelijke was het stuk dat op 19 december aan de orde kwam. De voorzitter had het al voorbereid. "Een door de voorzitter bereids opgemaakt adres aan Z. M. den koning, den wensch uitsprekende bij de volksvertegenwoordiging eene wet aanhangig te maken tot beteugeling van het toenemend misbruik van sterke dranken". Het werd door alle leden goedgekeurd en ondertekend.

Een levendig kerkleven

Uit alles blijkt dat men zeer betrokken was bij de kerk. Vele malen was er melding van nieuwe catechisanten, de meest geregelde bezoekers van de catechisatielessen kregen een beloning. Voor vacante plaatsen als ouderling en diaken waren

altijd mensen beschikbaar. Er werd zeer geregeld vergaderd.

Af en toe kwam er van het burgerlijk armbestuur een vraag om steun van de diaconie voor speciale gevallen, zoals in de zomer van 1879. De drie jongste kinderen van wijlen de weduwe van Theunis Groot moesten uitbesteed worden, omdat ze

Geertje Schuytemaker kreeg in 1885 het boek 'Koning en Stadhouder' cadeau voor het bijwonen van de catechisatielessen. Dit briefje zat erin geplakt

nog te jong waren om op eigen benen te staan. Na enige discussie stelde diaken P. Koster voor f. 100.- en F. Bakker om f. 150.- per jaar te verstrekken. Uiteindelijk stemde men in met f. 100.- per jaar, te betalen in twee termijnen, ultimo december en ultimo juni. Dit provisioneel, d.w.z. tot wederopzegging en tot zover de diaconiefondsen dat gedogen. In latere jaren kom je tegen dat de uitkering van een der kinderen stopgezet kan worden omdat ze gaan werken.

Er wordt niet gevierd dat de kerk tien jaar staat, maar uit de notulen van die talloze vergaderingen komt een levendig kerkleven naar voren. In een volgend jaarboekje gaan we verder in de tijd van de laatste kerk van Grosthuizen kijken.

Greet Busman

Gegevens: Westfries Archief, 1317 Hervormde Gemeente Grosthuizen/Avenhorn, inv. nr. 5 en 6; M. G. de Boer en J. Presser, Beknopt leerboek der Algemene Geschiedenis; Dagblad voor West-Friesland van 23 juni 1962

Enge ziektes in Oudendijk

Momenteel worstelen mensen in onze samenleving met het feit of ze wèl of niet hun kind moeten laten inenten tegen gevaarlijke ziektes. Deze aarzeling deed zich ook zo'n kleine honderd jaar geleden voor! In het boekje 'Een stukje historie der gemeente Oudendijk' met als kerntijdvak 1931-1935 schreef de secretaris van de gemeente Oudendijk en Beets het volgende:

"In navolging van andere gemeenten der provincie Noordholland, werd ook hier op voorstel van dokter Berman te Avenhorn en in overleg met den Geneeskundig Inspecteur van de Volksgezondheid, dr. J.J.Th. Doyer te Hilversum, de gelegenheid opengesteld tot immunisatie tegen diphtherie en roodvonk van de jeugd, waartoe het gemeentebestuur den 11en Mei 1935 de volgende circulaire tot de ouders van schoolgaande kinderen richtte:

„Het gemeentebestuur heeft besloten, dit jaar de gelegenheid open te stellen voor de actieve onvatbaarmaking tegen roodvonk en diphtherie. Deze methode, die reeds in vele plaatsen van ons land met succes is toegepast, bestaat hierin,

dat den kinderen driemaal, met een tusschenruimte van telkens eenige weken, een kleine inspuiting wordt toegediend. Nadeelige gevolgen van deze inspuitingen zijn nog nooit waargenomen, zoodat voor de kinderen slechts voordeel van de toepassing te verwachten is. Aan de ouders wordt verzocht op de aangehechte strook te willen verklaren of zij al dan niet toestemming geven, dat hun kinderen op bedoelde wijze worden behandeld." Deze oproep bleek niet zonder succes te zijn, want 21 meisjes en 21 jongens ondergingen de anaro-entingen op 17 Mei, 1 Juni en 21 Juni 1935.

Nog niet zoo heel lang geleden had de Noordhollandsche bevolking nogal te lijden van de malariaziekte; de verwekster dezer ziekte werd krachtig bestreden door verdelging van de overwinterende, vrouwelijke malariamuggen in de stallen; deze bestrijding, aangevangen in 1920 met gelden van het Rijk, de Provincie en de Gemeenten, met het doel haar vijf jaren voort te zetten, werd voor het laatst toegepast in den winter 1923-1924; vanwege de door de Regeering ingevoerde bezuiniging was men genoodzaakt de oorspronkelijke methode, die eigenlijk te beschouwen was als een proefneming op groote schaal, te verlaten.

Nu werd een commissie gevormd, die den naam verkreeg van: „Commissie voor de Malariabestrijding door de Bevolking". Deze werd door dr. J. Th. Terburgh, Hoofd-Inspecteur van de Volksgezondheid, namens den Directeur-Generaal van de Volksgezondheid te Alkmaar geïnstalleerd den 22sten December 1923.

In zijn installatierede wees de Hoofd-Inspecteur er op, dat thans na de belangrijke ontdekkingen op dit gebied, het vraagstuk der Malariabestrijding is verplaatst uit de werkplaatsen der wetenschap naar de practijk. Het is niet meer de vraag, wat noodig is dezen geesel der menschheid op te heffen, maar wel op welke wijze dit in de practijk nagestreefd kan worden. Voor Noordholland is het gebleken, niet mogelijk te zijn de malaria te bestrijden volgens de methoden, welke elders onder andere omstandigheden goede resultaten hebben opgeleverd.

Men kwam hier tot de overtuiging, dat de weg ter overwinning gezocht moest worden in het vernietigen der mug in haar winterslaap. Hoever de door die vernietiging veroorzaakte vermindering van den muggenstand moet gaan om den cirkel te verbreken, die bestaat tusschen den malariazieken mensch, de

anopheles en den gezonden, is nog onzeker. Maar het verbreken van dien cirkel zal des te eerder gelukken, naarmate het aantal muggen, dat aan het einde van den winter overblijft, geringer is.

Aan wien nu zal het beter kunnen gelukken de in huis en stal vertoevende muggen te vernietigen dan den bewoners van 't huis, die voortdurend het oog hebben op alle lokaliteiten? Of men hierin zal slagen, de bevolking in haar geheel tot deelneming aan dezen kruistocht te brengen, is niet te zeggen. Maar het doel is de poging waard en als de vaste wil voorziet om de bezwaren te overwinnen dan zal het zeker gelukken, ook al is daar menig jaar mede gemoeid.

De bestrijding moest dus voortaan door de bevolking zelf ter hand worden genomen; comités werden opgericht, voordrachten gehouden enz., doch al spoedig bleek de wenschelijkheid tot hechtere organisatie dan aanvankelijk het plan was geweest, toen men meende te kunnen volstaan met het oprichten van plaatselijke comités. Het gevaar bleek niet denkbeeldig, dat het particulier initiatief niet bereid zou zijn plaatselijk den strijd tegen de malariamuggen aan te binden als niet tegelijkertijd ook in de omliggende plaatsen op gelijke wijze werd opgetreden.

Besloten werd te trachten de plaatselijke comités in een districtsverband te brengen, wat dan ook gelukte. De ervaring heeft uitgewezen, dat op die wijze in de jaren 1931-1935 voortreffelijk werk is verricht en zonder het minste bezwaar werd het geringe geldelijk offer, slechts 1 cent per inwoner, ieder jaar op de gemeentebegroting uitgetrokken.

Van belang voor de openbare gezondheid kan voorzeker ook worden geacht een keuring op de voedingsmiddelen. 'Ter uitvoering van artikel 30 der Warenwet 1919, st.bl. 581 is bij K.B. van 19 Juli 1920, no. 33, voorkomende in de st.ct. d.d. 26 Juli 1920, no. 143, een keuringsdienst van waren gevestigd te Alkmaar en de gemeente Oudendijk aangewezen als te behooren tot het gebied van dien dienst.

Waar alles in het centrale punt Alkmaar wordt geregeld, van daaruit alles voor zooveel het administratieve gedeelte betreft en daarvoor de medewerking van de andere gemeenten noodig is, als goedkeuring begroting, rekening, verordeningen, instructies, jaarwedden ambtenaren, rechtspositie, in concept den gemeentebesturen wordt toegezonden, heeft deze dienst weinig bemoeienissen gevorderd.

Een enkele maal kwam het voor, dat een winkelier wiens waren niet aan de bij de wet gestelde eischen voldeden, een waarschuwing van den directeur ontving, doch processen-verbaal behoeften niet te worden opgemaakt; het aantal waren, dat ter keuring werd onderworpen, bedroeg gemiddeld 350, het aantal in het laboratorium onderzochte monsters 12, sporadisch kwam het voor, dat waren werden afgekeurd. Hoe nuttig deze bij de wet ingestelde diensten ook mogen zijn, toch liepen zij gevaar te worden opgeheven.

Waar de Warenwet een tweeledig doel beoogt, naast bevordering van de volksgezondheid ook de bevordering van de eerlijkheid in den handel door wering van het bedrog, was het niet te verwonderen, dat in de vakbladen der levensmiddelenbedrijven het opheffen van de keuringsdiensten een ramp werd genoemd en ter afwending daarvan tal van verzoekschriften tot de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal werden gericht; zoo ook door het college van directeuren van keuringsdiensten van waren, aan welk verzoek de gemeenteraad, overtuigd van de nadelen, verbonden aan de geheele of gedeeltelijke intrekking der warenwet, vooral voor het platteland, in zijn vergadering van 3 Juni 1935, besloot adhaesie te betuigen. Het resultaat van al die requesten is geweest, dat de keuringsdiensten behouden bleven.

Ter uitvoering van art. 18 der Besmettelijke Ziektenwet (st.bl. 1928, no. 265), luidende: „De gemeente of de gemeenten, die wij daarvoor aanwijzen, hebben ten genoeg van onzen minister de beschikking over een of meer gelegenheden voor vervoer, afzondering, waarneming, reiniging, ontsmetting en verpleging van personen en voor vervoer, reiniging en ontsmetting van goederen”, werden door het gemeentebestuur van Hoorn, pogingen aangewend om te komen tot oprichting eener barak voor besmettelijke ziekten met omliggende gemeenten.

Na veel bijeenkomsten werd besloten door de gemeenten in den kring Hoorn, omvattende 56000 inwoners, een overeenkomst aan te gaan betreffende de verpleging in een barak van patiënten, lijdende aan besmettelijke ziekten met de colleges van Regenten van het Stadsziekenhuis en het St. Jans Gasthuis te Hoorn; de kosten bedroegen 0,075 gulden per inwoner. Onze gemeente besloot in zijn vergadering van 29 Juli

1932 toe te treden; de overeenkomsten werden aangeaan den 4den Januari 1935.

Waar art. 21 van genoemde wet van belanghebbenden, met uitzondering van on- en minvermogenden, een bijdrage in of vergoeding van de kosten van vervoer, afzondering, onderzoek, verpleging, reiniging en ontsmetting vordert, stelde de Raad den 26sten Juli 1933 vast een verordening op de heffing van een bijdrage ten behoeve van patiënten verpleegd in een barak van besmettelijke ziekten te Hoorn, waarop den 23sten September 1933, no. 10, de Koninklijke goedkeuring werd verleend. Doordat geen gebruik van de barakken behoefde te worden gemaakt, is toepassing dezer verordening nog niet noodig geweest.

Meermalen heeft een punt van bespreking uitgemaakt de oprichting van een districts-schoolartsdienst, waartoe het actieve gemeentebestuur van Hoorn verschillende pogingen aanwendde. Ook de afdeeling Noordholland der Vereeniging van Nederlandsche gemeenten beijverde zich daarvoor; wegens onvoldoende medewerking echter van vele gemeenten, die in den kring Hoorn zouden worden betrokken, kon aan het plan geen uitvoering worden gegeven; ook de Raad dezer gemeente nam den 9den October 1931 een afwijzende beschikking."

Dit lezende kunnen we concluderen dat de ontwikkelingen zich in een snel tempo op positieve wijze hebben verbeterd!

André de Reus

Ledenlijst

Aalsmeer

J. Belkom

Amsterdam

D. Jonker

Arnhem

A.M.J. van Eyck-
Plasmeijer

Avenhorn

C.M. Bakker
K.J. Bierman
J.M. Blankendaal
B.P. de Boer
C. Bos
M. Bot-Weel
C. Bouwman
B. Braas
M. Braas-Manshanden
C.L. Bron

E. Burggraaf
W. en M. Damen
J.N. Dekker-Blank
P. Dikstaal
G.G. Dolfing
A. Floris
C.G.M. Floris
J.A. Floris
H.W. Geel
J.C. Gerritsen
E. Groes-Vlaar

A.G.M. Groot
A.N. Groot
A. Henneman
W.J.N. Jonker
J. Koning
P. Kramer
G. Kramer-Porsius
J. Kruk
S. Kuiper
Th. Laan
C. Laan
R. Leenstra
Th. Lenting
A. Negenman
J.M. Overboom
S. Pitstra
T. Potveer-Blom
A. Pronk
G. Pronk
J.L.A.M. Pronk-Ruiter
A. de Reus
M. de Reus-Kilsdonk
E. Rus
D.W. Schoenmaker
W.D. Schoenmaker
B.P.C.M. Schonewille-
Knuvers
T. Schouten
E.J.N. Seuren
M. Smit
G. Vink
H. Vlaar-Floris
S. Wassenaar
G. Weel
T.J. Wever
T. Wever
J. Zuidland

Berkhout

J.J.M. Besseling
G.A. Klaij-Waard
J.R. Peereboom
H. Smit
J.G. Smits

H. Vader
C.L. Vlaar
G.J.M. Zonneveld

De Goorn

J.G. Bakker
C. Beemsterboer
C. Bierman
H.E. Blank
A. Blom
A. Dekker
Th. Van Diepen
A. Feld
S.J.M. Groen
H.W. van der Gulik
A.B. Jonker
E. Koning
N.H. Koning
N. Koning
N.M. Laan
Nedflex
J.C.G. van der Lee
H. Leek
A. van Leijen
K. Lenting
K. Pronk
H.M. Robert
G. Smal-Schilder
Tekembureau Koning
E. Windt
J. de Wit-Belkom

Den Haag

H. de Reus

Grootebroek

G. Knijn

Grosthuisen

J. Bierman
R. Bouwman
L.J.G. Bron
G.W. Busman
Fam. Datema

Fam. Davidse
J. van Diepen
E. van Diepen-Gerdes
L. van Efferen
P.M. de Jong
J. Jonker
Fam. Klufft
J.H. Leeuw
B.N. Otjes
R. Pomstra
A. en J. Provoost
G.E.A. Rinkel
H.J.A. Ruiter
P. Ruiter
D. Schuijtemaker
D.C. Schuijtemaker
L. Schuijtemaker
V. Smal
Fam. Smal
N. Smal
J.T. Wijnker
B. de Wilde
S.R.E. Ydo
E. Zuidland

Haren

A.E. Damen-Wit

Heerhugowaard

T.H. Hollenberg

Hoogkarspel

E. Pronk

Hoorn

J.J. Baas
H. Cornelisse-Beuving
D. van der Gulik
J. Lakeman
G.H. Lenting
G.P. Vlaar
M. Weesie

Leek

H.J. Delemarre

Middenbeemster

A.M. Schuijtemaker

Mijzen

C.M. Beemsterboer

Noordbeemster

C. Schuijtemaker

Oosthuizen

L. Kluft-Blom

A. Knip-Mol

Oudendijk

C. Baijens

H.N.G. Bart

P.R. Blom

A.P. de Boer

M.S. ten Brinke

W. en G. Dobber

A. Fokkema

T. Fokkema

R. Franken

P.H. Geel

W. en S. van der Heide

G. v.d. Heuvel

H.A. Kaal

M. Kalf

B. van der Laan

C. van Lenten

Th. Lursen

G.R. Pelser

M. de Reus

J. Roos

J.P. Scherpenhuijsen

T. Visser

H. Smal

M. Stenekes

J. Verdegaaal

R. Verkaik

D. Wassenaar

B. de Weerd

J. van der Werff

Purmerend

W. Procee

Rancy (Frankrijk)

G.M. Spaans

Rijswijk

Th. Bosma

Schagen

D. Kramer

Scharwoude

E. Bol

M. Bolluijt

J.A. Broers

J. Dolfing

T. Hoeksema-Lebbing

Fam. Klous

A. Koole

E. Langereis

C. Mekkering

C. Mol

J. van de Oever

S. Schrassen

M. Seinen

P. Smit

A.A.M. Vader

R. de Wit

Spierdijk

R. Posthumus

Ursem

R. Bakker-Vlaar

T. Knijn

E. Oudejans

K. de Reus

Velsen Noord

N.J. Dolfing

Waarland

B. de Reus

Wognum

J. Ruiter

Zwaag

J.N. Steeksma

Zwolle

P. de Reus

Instellingen

Brasserie De Grost

Gemeente Koggenland

Historische Kring

Berckhout Bobel Dyck

Historische Kring

Ursem

Historische Stichting

De Cromme Leeck,

Wognum

IPSIS, Zwaag

Kramer Keukens

Ooms Bouw &

Ontwikkeling

Rotary Koggenland

Stichting Oud Obdam-

Hensbroek

Vereniging Oud Hoorn

Westfries Archief

Westfries Genootschap